

Az arányos mérvű kényszerítő testi erő

Az arányos mérvű kényszerítő testi erő a személy- és vagyonőr által alkalmazható kényszerítő eszközök egyik típusa, amely csak a jogszabályban előírt konkrét személy- és vagyonvédelmi tevékenységi formákban és esetekben hajtható végre, ellentétben a többi – magánál tartható – kényszerítő eszköz típussal (vegyi eszköz – gázspray, gumibot, őrkutya, lőfegyver), amelyeket csak a Büntető Törvénykönyv által meghatározott jogos védelmi helyzetekben, illetve végszükség esetén alkalmazhat a személy- és vagyonőr.

I.

Az arányos mérvű kényszerítő testi erő alkalmazásának jogszabályi alapjai

1. A személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló CXXXIII. törvény III. Fejezet (A tevékenység ellátásának szabályai) A személy- és vagyonvédelmi tevékenységet végző személyekre vonatkozó szabályok című részében a 27. §. (3) bekezdése szerint a személy- és vagyonőr arányos mérvű kényszerítő testi erő alkalmazásával:

- 1.1. a védett személy biztonságát fenyegető támadást elháríthatja;
- 1.2. a védett létesítménybe, területre való jogosulatlan belépést megakadályozhatja;
- 1.3. a védett létesítményben, területen jogosulatlanul bent tartózkodót onnan eltávolíthatja;
- 1.4. a rendezvényt zavaró személyt a rendezvényről eltávolíthatja;
- 1.5. a rendezvény biztonságát veszélyeztető személyt a rendezvényről eltávolíthatja;
- 1.6. a pénz - és értékszállítást jogtalanul akadályozó személyt eltávolíthatja;
- 1.7. A szállítmány biztonságát fenyegető támadást elháríthatja.

2. Magyarország Alaptörvénye (2011. Április 25.) Szabadság és felelősség c. Rész III. Cikk (1) bekezdésében követelményként szerepel, hogy senkit sem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak alávetni.

3. Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvény IV. Fejezet 14. pont 22.§. (1) és (2) bekezdései előírják, hogy a személy- és vagyonőr az intézkedésről - amennyiben kényszerítő eszközök alkalmazására is került sor - szóban haladéktalanul, rövid úton tegyen jelentést munkáltatójának. Meghatározza a jogalkotó azt is, hogy a szóbeli jelentést követően a személy- és vagyonőr az intézkedés, a kényszerítő eszköz

alkalmazás után két napon belül írásban készítsen jelentést a munkáltatója részére. A munkáltató az intézkedés vagy kényszerítő eszköz alkalmazásának jogszerűségét kivizsgálja. A törvény 22. §. (3) bekezdése meghatározza a személy- és vagyonőr írásbeli jelentésének általános tartalmát, a következők szerint:

- annak a személynek a neve, akivel szemben az intézkedést vagy kényszerítő eszközt alkalmazták;
- az intézkedés vagy kényszerítő eszköz alkalmazásának helyszíne, időpontja, időtartama, az alkalmazással szembeni ellenszegülés módja, az intézkedés vagy kényszerítő eszköz típusa, rövid leírása;
- a kényszerítő eszköz alkalmazása során okozott sérülés bekövetkezése és leírása, esetleges egészségügyi ellátás esetén a mentőtiszt vagy orvos neve, amennyiben elszállították a sérültet, az egészségügyi intézmény megnevezése;
- jogellenes magatartás abbahagyására történt-e felszólítás, ha nem, ennek mi volt az oka;
- a kényszerítő eszköz alkalmazására történt-e előzetes figyelmeztetés, ha nem, ennek mi volt az oka;
- amennyiben keletkezett anyagi kár, annak mértéke;
- mi történt a sérülttel, ellátására történt-e intézkedés, ha nem, ennek mi volt az oka;
- a támadásra használt eszköz leírása, ha a támadás miatt történt a kényszerítő eszköz alkalmazása;
- a tanúk személyazonosító adatai, lakcíme;
- az alkalmazást lehetővé tevő valamennyi jogszabályhelyre történő hivatkozás.

A törvény 22.§. (4) - (7) bekezdései szerint akinek a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló törvény szerinti intézkedés, annak elmulasztása, kényszerítő eszköz alkalmazása jogát vagy jogos érdekét sértette, legkésőbb az intézkedéstől számított három hónapon belül panasszal fordulhat a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Kamarához, amely harminc napon belül - a közigazgatási hatósági eljárás szabályai szerint - dönt a panasz elbírálásáról. A döntéssel szemben a panaszos, valamint a személy- és vagyonőr - a közigazgatási hatósági eljárás szabályai szerint – jogorvoslattal élhetnek.

II.

Az arányos mérvű kényszerítő testi erő alkalmazásának egyes gyakorlati szempontjai

1. Tilos kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak minősülő módon végrehajtani
2. Tilos ütéssel, rugással, fejeléssel, harapással, karmolással megvalósítani
3. Nem irányulhat ájulás, rosszullet, sérülés, halál okozására
4. Nem alkalmazhatóak hozzá segédeszközök, csak a személy- és vagyonőrök testi erejével hajtható végre
5. A megvalósítás történhet önvédelmi fogásokkal, lefogással, megfogással, a földről történő felemeléssel, az intézkedés alá vont személy tolásával, lökésével, elvezetésével, eltávolításával
6. A leghatásosabb elvezető fogások az elvezetés könyökfeszítéssel, a hátsó keresztkulcs, a könyökfeszítés alkarkulccsal, a hátsó karbölcső, a mellső karbölcső
7. Végrehajtható egy fő személy- és vagyonőr által, vagy több személy- és vagyonőr együttes, összehangolt tevékenységével
 - 7.1. Egy fő személy- és vagyonőr által főként egy intézkedés alá vont személlyel szemben célszerű végrehajtani, amennyiben a személy- és vagyonőr fizikai ereje, az önvédelmi (támadó-védő) fogások gyakorlati végrehajtásában való jártassága nagy valószínűséggel biztosítja a személy- és vagyonőri intézkedés céljának elérését
 - 7.2. Egy vagy több intézkedés alá vont személlyel szemben az arányos mérvű kényszerítő testi erő több személy- és vagyonőr együttes, összehangolt tevékenységével is végrehajtható. Az ilyen végrehajtás személyi feltételei egy többfős, egyidőben szolgálatot teljesítő személyvédelmi, ingatlanőrzési, pénz- és értékszállítást, szállítmánybiztosítást végző biztonsági szolgálat esetében, valamint a rendezvénybiztosító szolgálatok során adottak lehetnek.

Egy fő erős testalkatú, esetleg szeszestaltól vagy más szertől befolyásolt állapotban lévő személy ellen a személy- és vagyonőr pár, a háromfős, a négyfős személy- és vagyonőri csoport intézkedése nagy valószínűséggel eredményes lehet. Több intézkedés alá vonandó személy elleni arányos mérvű kényszerítő testi erő végrehajtására az ötfős (vagy annál nagyobb létszámú) személy- és vagyonőri részleg is bevethető.

8. Az intézkedés alá vont személyt (személyeket) hangosan, érthetően fel kell szólítani a jogellenes magatartás abbahagyására (Pl. „Figyeljen rám! Személy- és vagyonőr vagyok, a biztonsági szolgálat tagja, melyet formaruhám és felmutatott személy- és vagyonőri

igazolványom tanusít. Mivel ön az általunk őrzött és védett létesítménybe nem jogosult belépni és területen jogtalanul tartózkodik, felszólítom, a területet hagyja el!”)

9. Amennyiben a 8. pontban szereplő első felszólítás eredménytelen, ismételten fel kell szólítani az intézkedés alá vont személyt (pl. „Figyeljen rám! Mivel az előző felszólításnak nem tett eleget, a személy- és vagyonvédelmi törvény alapján ismételten felszólítom, hogy a területet hagyja el, ellenkező esetben kényszerítő eszközt fogok alkalmazni!”)

10. A 8. és 9. pontban szereplő felszólításokat több személy- és vagyonőr együttes intézkedése esetén a személy- és vagyonőr pár vezetője, a személy- és vagyonőri csoport vagy részleg vezetője tegye meg. A felszólítások példaszövegét az adott helyzetnek megfelelően kell módosítani, igazítani.

11. Az intézkedő személy- és vagyonőrnek meg kell állapítani az intézkedés alá vont személy nevét, az intézkedés végrehajtásánál jelen lévő tanu (tanúk) esetében őket kérni kell nevük, lakímük közlésére, a személyüket azonosító okmány bemutatásával.

12. Sérülés esetén értesíteni kell a mentőszolgálatot a 104 vagy 112 telefonszámokon, és a mentőt a helyszínre kell hívni. Amennyiben az intézkedő személy- és vagyonőr (személy- és vagyonőrök valamelyike) az elsősegély nyújtásához is megfelelő felkészültséggel rendelkezik, a sérültet elsősegélyben kell részesíteni.

13. Amennyiben a személy- és vagyonőr mentőt hív a helyszínre, fel kell jegyeznie a mentő helyszínre érkezésének időpontját, a mentő rendszámát, a mentőorvos (vagy a mentőtiszt) nevét, a sérült elszállításának időpontját, az egészségügyi intézmény nevét, címét, ahová a sérültet elszállították.

14. Az intézkedés során a személy- és vagyonőrnek fel kell jegyeznie mindazon adatokat, tényeket, amelyek az intézkedésről később készítendő írásos jelentés elkészítéséhez szükségesek.

15. Az intézkedés befejezése után a személy- és vagyonőrnek szóban (telefonon) haladéktalanul, rövid uton jelentenie kell a munkáltatónak az arányos mérvű kényszerítő testi erő alkalmazását, majd az intézkedést követő két napon belül írásban is jelentést kell tennie, szintén a munkáltatónak. (A jelentés tartalmi szempontjait jelen szakmai protokoll I/3. pontja tartalmazza.)